

Güven tesis edilmezse kaliteli büyüme olmaz

✓ **TÜSİAD Başkanı Erol Bilecik:** Siyasilere mesajımız kutuplaşmadan çıkılmalı. 80 milyonluk bir ülke, iyi haberi de kötü haberi de olacak. Ama artık kötü haberlerle uyanmayalım

✓ Son bir yılda inşaat yatırımları yüzde 10.5 artarken makine-teçhizat yüzde 6 azaldı. Demek ki bir güven eksikliği var. Bu telafi edilmezse, kaliteli büyümeyi sağlayamayız

ŞEHİRİBAN KIRAC

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği'ne göre (TÜSİAD) demokrasi, temel hak ve özgürlükler ve hukuk alanlarında yapılacak gelişmeler, Türkiye'ye en büyük katkıyı sağlayacak. Erol Bilecik, Türkiye belki de temel hak ve özgürlükler, hukuk devleti, dış politika ve yatırım ortamı konusunda en zor dönemlerinden birini yaşarken, ülkenin en büyük iş dünyası örgütünün başına geçti. Ocak 2017'den bu yana TÜSİAD Başkanlığı'nı yürüten Bilecik "Artık arka arkaya yağmur gibi kötü haberlerle uyanmayalım" diyerek aslında Türkiye'nin özlemini duyduğu tabloyu özetliyor. Uzlaşmaya vurgu yapan Bilecik, OHAL'den çıkılıp artık normalleşmeye dönülmesini istiyor. Pek çok iş insanının konuşmaktan çekindiği bir dönemde TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Erol Bilecik ile, ekonomiden yabancı yatırımlara, müfredat değişikliklerinden müftü nikâhına, basın özgürlüğünden, Kürt sorununa, OHAL'den dış politika kadar birçok konuyu konuştuk.

■ **TÜSİAD'ın şu anda öncelikleri ve odaklandığı gündemde neler var?**

Biz bu sohbetten kalktığımızda gündem değişiyor olabilir. Gündem kalemlerimiz hayli kalabalık. Ekonomi başta olmak üzere, demokrasi, özgürlükler, hukukun üstünlüğü, eğitim, girişimcilik, toplumsal cinsiyet eşitliği, dijital dönüşüm, Sanayi 4.0, sürdürülebilirlik, küresel ilişkiler ve AB gibi birçok konumuz var. Fakat bana öncelikli üç reform öneriniz nedir, derse- niz; "Vergi, İşgücü ve Eğitim" olarak sıralayabilirim. Son yıllarda başta hain darbe girişimi ve terör saldırıları olmak üzere ülke olarak birçok üzücü olay yaşadık. Bunları artık geride bırakıp, güçlü bir Türkiye için ortak idealler çerçevesinde bir araya gelmeye çok ihtiyacımız var.

Normalleşme ihtiyacı arttı

■ **Türkiye bir yılı aşkın süredir OHAL ile yönetiliyor. Bunun iş dünyasına ve yabancı yatırımcıya etkisi nedir?**

- Hiçbir ekonomik kazanımın demokraside ilerleme sağlamadan kalıcı ve sürdürülebilir olamayacağını biliyoruz. Hukuk, demokrasi ve özgürlükler toplumu olmadan; katma değer ve istihdam yaratmadan, nitelikli yatırım çekmekten veya etkin girişimlerin yeşerdiği ülke olmaktan bahsetmemiz mümkün değil. Normalleşmeye dönük hızla adımlar atmalıyız.

Bazı yabancı paydaşlarımızdan Türkiye'ye gelmelerinin zorlaştığı, sözleşme imzalamalarının kurum içi mevzuatları gereği mümkün olmadığı, seyahat ve sağlık sigortası yapamadıkları gibi şikâyetlerle karşılaşyoruz. Bizler ihracatımızı artırmaya, ticari ilişkilerimizi geliştirmeye çalışırken, ticari ortaklarımız mal tedarikinde bir risk olur mu acaba diye düşünebiliyorlar. Bunlar maalesef yurtdışındaki algının buradakinden farklı olduğunu gösteriyor.

Bilecik, arkadaşımız Şehriban Kırac'ın sorularını yanıtladı.

Kutuplaşma bitsin

■ **Şu andaki ana endişeleriniz neler?**

Tüm siyasilere mesajımız uzlaşarak şu kutuplaşma işinden çıkılmalı. Türkiye'nin en fazla ihtiyacı olan, iş dünyasının da, öğrencilerin de iş dünyası dışındakilerin de ana beklentisi bu noktada.

Sabah kalktığında iyi haberlerle uyanmak... İşin özeti bu. Koca 80 milyonluk bir ülke iyi haberi de kötü haberi de beraber alacak ama arka arkaya yağmur gibi kötü haberlerle uyanmayalım. Bunun için gerçekten insanların birbirine bakarken sorgulamayan birbirlerini daha fazla kucaklayan, lafta değil pratikte bunun olması gerekiyor.

Basın özgürlüğü güvencede değil

■ **Şu anda hapisanelerde olan onlarca gazeteci var, basın özgürlüğü açısından neler söyleyeceksiniz?**

- Bunca yıllık demokrasi deneyimimizin ardından maalesef hâlâ ifade ve basın özgürlüğünü belli bir güvenceye kavuşturabilmiş değiliz. Tüm yargılamalarda üç temel anlayış çok değerlidir: Masumiyet karinesi esastır. Tutukluluk istisnadır. Kanunlar özgürlük lehine yorumlanmalıdır.

Yapısal reform şart

■ **Son açıklanan büyüme rakamlarını nasıl değerlendiriyorsunuz, daha fazla istihdam, üretim ve yatırım odaklı bir büyüme için ne tür adımlar atılmalı?**

- Büyüme rakamları beklentilerin üzerinde. Ancak kısa vadeli büyüme rakamlarından çok, büyüme performansının sürdürülebilirliği ve sağlıklı bir kompozisyona sahip olup olmadığı önemli. Kalıcı büyüme sağlanmalı. Kalıcı sağlıklı büyümenin formülü yapısal reformlardır. Tüm dünyada ülkeler daha fazla yatırım çekmek için kurumlar vergisinde indirimle giderken, biz artırıyoruz.

Sürdürülebilir yüksek büyüme için verimi artırmaya, verimli alanlarda yatırıma ihtiyaç var. Bugün Türkiye'de yatırımlar ağırlıklı olarak inşaat alanında yapılıyor. Son bir yılda inşaat yatırımları yüzde 10.5 artarken makine-teçhizat yatırımları yüzde 6 azaldı. Demek ki bir yerde kopukluk var, bir güven eksikliği var. Bu güven eksikliğini telafi edemezsek, yatırımcının önüne açık ve net bir yol haritası koyamazsak kaliteli büyümeyi sağlayamayız.

Belirsizlik iyi değil

■ **Referandum döneminde birçok AB ülkesiyle sorunlar yaşandı, sonrasında Almanya ve ABD ile kiriz var, dış politikadaki bu krizleri nasıl değerlendiriyorsunuz?**

- Belirsizlikler ekonomi için iyi değildir. İçeride istikrar ne kadar önemliyse, dış ilişkilerimizde de istikrar ekonomi için son derece gereklidir.

Son zamanlarda en büyük ticaret ortaklarımızla ve en yakın müttefiklerimizle dahi iş dünyasını şaşırtan ani, beklenmedik gerilimler yaşıyoruz. Türkiye'nin ticari ve finansal istikrarı dış politikadaki istikrardan bağımsız değildir. Dış politika kararları sadece ekonomik çıkarlara göre alınamaz ama ekonomide yaratılacak etkiler de göz ardı edilemez. İş dünyası olarak dış politikaya, sürdürülebilirlik, itibar ve refah yaratan boyutlarıyla yaklaşmamız gerektiğini düşünüyoruz. TÜSİAD olarak, Türk dış politikasının yeniden genel bir yönlendirilmeye ihtiyacı olduğunu düşünüyoruz. Stratejik önceliğimiz olan AB sürecinin yeniden rayına oturması ve bunun için gerekli siyasi ve ekonomik reform sürecinin tekrar harekete geçirilmesi gerekir. Aksi halde Türkiye'nin dostlarıyla düşmanlarının yer değiştirmesinden öte bir noktaya varamayız.

Önce diyalog

Daha fazla diyaloga daha fazla hukuka ihtiyaç var. ABD ve AB ülkeleriyle yaşanan kriz iş dünyasını o saniyede etkiliyor. Biz iş dünyası olarak reel kendi konularımızı konuştuğumuzda bir anlaşmamazlığımız yok. Yabancılarla konuşma içeriklerimiz biraz daha farklılaştı. Önceden daha fazla iş geliştirme konuları ön plandayken bugün iki ülke arasındaki sorunlar ön plana çıkıyor.

Seçim değil reform

■ **Yatırımlarda, başkanlık seçiminin yapılacağı 2019'a kadar frene basma durumu söz konusu mu?**

- Belirsizliklerin arttığı dönemlerde yatırımların yavaşlaması doğaldır. Son zamanlarda ticaret ortaklarımızla tansiyonun arttığı gerilimler yaşıyoruz. En fazla doğrudan yatırım çektiğimiz AB ile de ilişkilerimizde sorunlar var. Son 4-5 yılda bakarsanız yatırımlar oldukça zayıf artışlar gösteriyor. Önümüzdeki dönemde bu trendin değişmesi için

hükümetin seçime değil, reformlara odaklanması ve yatırımcılara daha fazla güven verebilmesi gerekiyor.

■ **Doğu için Cazibe Merkezleri programı pek verimli olmadı, o bölgelere yatırım için ne gerekiyor?**

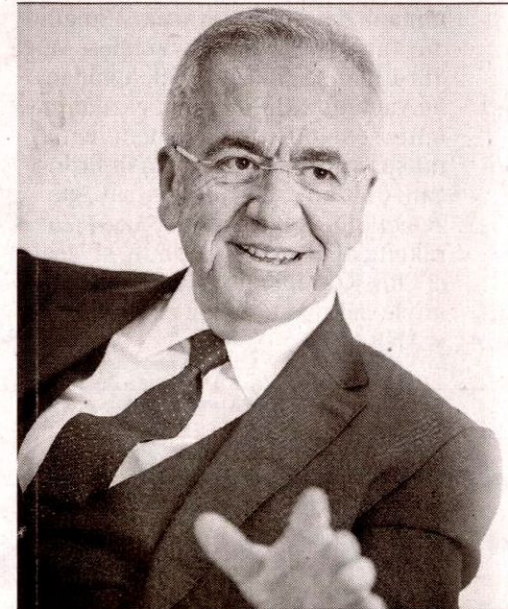
- Bölgenin daha çok yatırım çekebilmesi için önce can ve mal güvenliği gerekiyor, yani bölgenin şiddetten ve terörden arındırılması gerekiyor. Bölgesel kalkınmada devlet destekleri devlete bağımlı bir özel sektör yaratmak yerine, bölgedeki özel sektö-

rün rekabet gücünü artırmaya yönelik olmalı. Kuzey Irak'ta referandum sonrası Habur'un kapatılması ve ambargodan bahsediliyor. Ambargo en son seçenek olmalı.

Silahsız çözüm

■ **Kürt sorunu çözümü?**

- Burada her zaman söylediğimiz gibi silahsız çözüm. Silahların geride kaldığı diyalogun ön planda olduğu reformlarla çözülmesi gerekiyor.

UZLAŞMA OLMADAN YENİ ANAYASA OLMAZ

■ **Yeni anayasa çalışmaları adeta rafa kalktı, burada ne tür adımlar atılmalı?**

- Yeni anayasaya ihtiyaç olduğu konusunda mutabıkız. Ancak Türkiye'nin orta vadede bile tümenden yeni bir anayasa için gerekli uzlaşma zeminine sahip olacağı düşük bir ihtimal gibi gözüküyor. Uzlaşma asla bir yenilgi değildir! Hangi anayasal modelde olursa olsun uzlaşma niyeti ve buna uygun bir tartışma üslubu yoksa toplumun kendini güvende hisset-

mesi mümkün olmaz. Bu ilk şart hayata geçebilirse, serbest düşünce temelinde normalleşmiş bir siyasi diyalog kanalı tesis edilebilir.

■ **CHP lideri Kılıçdaroğlu, daha fazla ses çıkarmanız konusunda eleştirildi?**

- Sayın Kılıçdaroğlu'nun bu açıklamasına açıkçası çok şaşırdım. Kılıçdaroğlu, siyasi gündemin yoğunluğuyla bu mesajlarımızı göremiyor ya da danışmanları tarafından doğru şekilde bilgilendirilmiyor.

DENEME YANILMAYLA OLMAZ

■ **Eğitim sistemi neredeyse tamamen değişti. Çağdaş eğitimden uzaklaşıldığı eleştirisi var. Ne tür kaygılarınız var?**

- TÜSİAD'ın 46 yıllık geçmişine baktığımız zaman en fazla çalışmay eğitim konusuna verdiğimiz görevceksiniz. Eğitimde muhtelif anlamda reformlar yapılıyor. TEOG sınavlarının daha öğretim yılının başında henüz daha akibeti belli olmayan bir noktada iptal edilmesi hakikaten milyonlarca öğrenciyi ve aileyi üzdü. Bizi de tabi endişeye sevk

etti. Bu iş deneme yanılma yöntemiyle olabilecek bir şey değil. Oluşan belirsizlik nedeniyle, ailelerde ve çocuklarımızda kaygı yaşanmasına izin vermemeliyiz. Eğitimde veriyeye dayalı bir reform anlayışını benimsememiz, geçmiş tecrübelerden en iyi şekilde yararlanarak sürdürülebilir ve geliştirilebilir bir sistem kurmamızı sağlayabilir.

Sorgulayan, özgür düşünen, dijital okuryazarlık ve yabancı dil becerileri gelişmiş gençler yetiştirmeye odaklanmalıyız.

HAK ARAMA YOLU AÇILMALI

■ **KHK'lerle, birçok kurumdan akademisyenler öğretmenler ihraç edildi; bu süreç iyi yönetiliyor mu?**

- Gerek eğitim gerek diğer kamu kurumlarında çok fazla ihraçlar söz konusu oldu. Belki birçoğu yüzde yüz karşılığı olan ihraçlar. Ama bu kadar yoğun sayılar olunca maalesef kurunun yanında yaşlar da yandı gibi gözüküyor. Bu denli yaygın bir uygulamanın hatasız olduğunu düşünmek zor. Biz konuya hak ara-

ma özgürlüğü açısından yaklaşıyoruz. Her bir bireyin hak arama yollarına sahip olup olmadığına bakılmalı

Din adamı kıymasın

■ **Müftü nikâhı Meclis'ten geçti ne düşünüyorsunuz?**

- Nikâh sonuçta bir aile hukuku, sosyal toplumun bir meselesi. Biz bunu laiklik ilkele- ri doğrultusunda okuyoruz. Gönül ister ki din adamlarının bu konuda herhangi bir faaliyetleri olmasın.